

Valtuutettu Maija Kuivalaisen ynnä muiden valtuustoaloite asunnottomuuden aktiivisesta poistamisesta

KV 11.11.2024 § 82

Valtuutettu Maija Kuivalainen jätti 11.11.2024 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen asunnottomuuden aktiivisesta poistamisesta.

Valtuustoaloitteen olivat allekirjoittaneet myös Anni Järvinen, Antti Saarelainen, Krista Mikkonen, Jukka Hirvonen, Petteri Tahvanainen, Alia Dannenberg, Terhi Savolainen, Helmi Vanhanen, Mika Piironen, Sari Huovinen, Hannele Autti, Anni Torni, Jarno Pitko, Anniina Kontiokorpi, Marjatta Rätty, Karita Kaita, Kaija Majoinen, Tapani Nuutinen, Anu Honkanen, Margareetta Piironen, Ari Tielinen, Satu-Sisko Eloranta, Jenni Mainonen, Matti Ketonen ja Anu Vehviläinen.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 10.03.2025 § 90

1629/00.02.00.03/2024

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 18.11.2024 lähettää asian konsernipalvelujen valmisteltavaksi.

Aloitteessa valtuutetut esittävät, että Joensuun kaupunki aktivoituu vastaamaan asunnottomien lisääntyneeseen määrään ja kohonneeseen asunnottomuusriskiin, selvittää Joensuussa tapahtuneiden häätöjen määrän ja häätöihin johtaneet syyt sekä tiivistää yhteistyötä ja luo yhtenäisiä prosesseja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja 3. sektorin toimijoiden kanssa asunnottomuuden poistamiseksi.

Asunnottomien nykytilanne Joensuussa

Asunnottomien määrä tarkistetaan kunnissa vuosittain 15.11. tilanteen mukaisena. Vuonna 2023 yksineläviä asunnottomia oli 85 ja yksi lapseton pariskunta eli yhteensä 87 henkilöä. Vuonna 2024 tilastointipäivänä oli 95 yksinelävää asunnottomia ja kuusi perhettä, joissa 19 henkilöä (heistä vastaanottokeskuksessa asui 9). Yhteensä asunnottomia Joensuussa vuonna 2024 oli 114. Joensuussa yksin asuvien asunnottomien määrä on kasvanut kymmenellä. Koko maassa asunnottomien määrä on 3 806, mikä on 377 enemmän kuin edellisenä vuonna. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (jäljempänä Ara) on julkaissut asunnottomuuteen liittyvän raportin, jonka mukaan Joensuu sijoittuu koko maan tilastossa sijalle 10. Aiheeseen voi tutustua lisää osoitteessa <https://www.ara.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/asunnottomuus/asunnottomat-2024>.

Asunnottomien määrän selvittäminen toteutetaan vuosittain seuraavasti: kaupungin asuntotoimisto saa ohjeet tietojen keräämisen Aralta ja välittää tietopyynnön edelleen valtion lainoittamille vuokratotalyhtiöille ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle. Edellisten lisäksi Kansaneläkelaitos lähettää asuntotoimistolle listauksen toimeentulotukea saaneista henkilöistä, joilta osoitetieto uupuu. Saapuneet tiedot käydään läpi ja päällekkäisyydet poistetaan. Selvitystyössä apuna käytetään Väestötietojärjestelmää.

Syinä asunnottomuudelle ja sen lisääntymiselle on useita. Pieniä ja kohtuuhintaisia asuntoja on vähän tarjolla. Osin asuntoja halutaan ja haetaan vain tietyistä kaupunginosista. Yksityisten vuokraamien asuntojen vuokrataso on korkea. Aarahoitteisten (ml. kaupungin vuokratalot) vuokria tarkistetaan omakustannusperiaatteen mukaisesti. Omakustannusperiaate tarkoittaa sitä, että menot on katettava omilla tuloilla.

Vuonna 2024 tapahtui lakimuutoksia asumis-, toimeentulo- ja työmarkkinatukien myöntämisperusteisiin. Aran asunnottomuus selvityksen mukaan asunnottomuus on kasvanut, sillä asumis- ja elinkustannukset ovat korkeat eikä pienentyneillä tuloilla selviä korkeista kustannuksista entiseen tapaan. Etuuksien heikennykset alkoivat näkyä välittömästi kasvina maksuhäiriöinä ja lisääntyneinä vuokrasaatavina koko maassa. Joensuun kaupungin vuokra-asunnoissa (Opiskelija-asunnot Oy Joensuun Elli ja Joensuun Kodit Oy) maksuhäiriöt ovat lisääntyneet edellisvuoden lopusta noin 144 000 eurolla (+17,5 %), joista euromääräisesti enemmän Kotien asunnoissa mutta prosentuaalisesti enemmän Ellin asunnoissa. Maksuhäiriöiden kokonaismäärä vuonna 2024 em. yhtiöissä oli lähes 973 000 euroa.

Joensuun häätöjen selvittäminen ja syyt

Yleisimmät syyt häädöille Joensuussa ja koko maassa ovat maksamatta jääneet vuokrat, häiriökäyttäytyminen ja asunnon huono hoito.

Joensuussa on laitettu vireille vuosittain 73–94 häätöä ja niitä on toteutunut vuosina 2021–2024 seuraavasti (Lähde: Ulosottolaitos):

2021: 41 kpl	
2022: 72 kpl	
2023: 63 kpl	(koko maa: 4900)
2024: 57 kpl	(koko maa 1-10/2024: 4511)

Vuonna 2023 koko maan toimitettujen häätöjen määrä oli 4900 (kasvua 13 % v. 2022). Tammi-lokakuussa 2024 häätöjen kokonaismäärä oli jo 4511, mikä oli 400 enemmän edellisvuoden lokakuuhun verrattuna. Koko maan kehitykseen verrattuna Joensuussa häätöjen tilanne on kehittynyt hieman parempaan suuntaan.

Toimenpiteet asunnottomuuden ja häätöjen ehkäisemiseksi

Joensuussa asunnottomuuden ja häätöjen määrän kasvua on pyritty estämään asumisneuvontapalvelun tarjoamisen lisäämisellä ja asuntoja välivuokraamalla, jotka valtuusto on päättänyt toimenpiteiksi Joensuun asuntopoliittisessa ohjelmassa (KV 27.3.2024 § 28).

Joensuussa asumisneuvontaa ovat jo useita vuosia toteuttaneet omille vuokra-asukkailleen Opiskelija-asunnot Oy Joensuun Elli (Joensuun Kotien ja Ellin asukkaille) Joensuun seudun nuorisoasumisen yhdistys ry JOSNA, Setlementtiasunnot, Mielenterveydentuki ry ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen (jäljempänä Siun sote) toimipisteet Seniorineuvonta Ankkuri, asumisen tukipiste. Asumisneuvonnan kaltaista ohjausta antavat monet muut tahot, esim. Pohjois-Karjalan Työttömät ry ja Pohjois-Karjalan työllisyysalueen alaisuudessa toimivat työkyvyntuenteit.

Asumisneuvonta on kunnille vapaaehtoisuuteen perustuvaa palvelua. Vuonna 2022 eduskunta säati lain asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 (1036/2022). Asumisneuvonnan tuen avulla kuntia kannustetaan parantamaan asumisneuvonnan

saatavuutta kaikille asukkailleen asunnon hallintaperusteesta riippumatta. Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia ja turvataan asumisen jatkuvuutta.

Joensuun kaupunki ja Ara solmivat 30.11.2023 sopimuksen asumisneuvonta-palvelun toteuttamisesta vuosina 2023–2027. Sopimukseen perustuen kaupunki haki ja sai Aralta asumisneuvonta-avustusta 19.250 € (35 %) ajalle 1.3. –31.12.2024 ja 30.456 € (36 %) ajalle 1.1.-31.12.2025. Avustus on myönnetty asumisneuvonnan toteuttamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen kaikille joensuulaisille.

Asumisneuvonnan toteuttamiseksi kaupungin asuntoasiainhoitajan työaikaa on v. 2024 kohdennettu 1 pv/vko ja lisäksi on ostettu Opiskelija-asunnot Oy Joensuun Ellin asukasneuvojan työaikaa 2 pv/vko. Palvelua on tarjolla kaikille joensuulaisille kasvokkain ja etänä. Ensimmäisen vajaan vuoden aikana on lähinnä pilotoitu asumisneuvonnan tuottamista ja selvitetty asumisneuvonnan laajentamisen mahdollisuuksia. Palvelua on saatavissa 2 tuntia Luotsin tiloissa joka kolmas viikko ja pitäjien palvelupisteillä kerran kuukaudessa. Lisäksi palvelua on saatavissa viikoittain sähköpostitse ja puhelimitse. Ensimmäisen pilottijakson aikana on palveltu yhteensä 325 joensuulaista asiakasta (263 kertakäyntiä + 62 pidempikestoista).

Vuoden 2025 alusta asuntoasiainhoitajan työpanos on 2 pv/vko ja Elliltä ostetaan 3 pv/vko. Palvelua pyritään laajentamaan tarjolle asunnottomien ja Ellin & Kotien asukkaiden lisäksi omistusasunnoissa asuville ja muiden vuokrakohteiden vuokralaisille. Luonnollisesti pieni henkilöresurssi mahdollistaa tarjoamaan asumisneuvontaa vain osalle asumisneuvontaa tarvitsevista joensuulaisista. Vieraskielisten joensuulaisten avuksi asumisneuvoja voi varata tulkin, kunhan aika tapaamiselle varataan etukäteen.

Ilmainen, jopa anonyyminä asioiville annettava palvelu on neuvontaa asunnon hakemisessa, ikääntymisen asumisen ennakoinnissa, asumisen pulmatilanteiden ratkaisua ja palveluohjausta talousongelmissa mm. Kelan, hyvinvointialueen ja talousneuvolan palveluihin. Talousneuvolan palvelut on tarkoitettu kaikkien Pohjois-Karjalan kuntien asukkaille. Talousneuvolassa kuntalaiset saavat apua taloushaasteisiinsa Kelan, Siun soten sosiaalipalveluiden ja talous- ja velkaneuvonnan henkilöstöltä.

Asumisneuvontaa joensuulaisille -hankkeen ohjausryhmään kaupunki on kutsunut mukaan edustajat Ellin lisäksi Aralta, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelta, asumisneuvontaa toteuttavista tahoista (Siniristi, Setlementti) ja Pohjois-Karjalan isännöitsijäyhdistyksen edustajat. Hankkeen toimesta on käynnistetty asumisneuvonnan verkoston toimijoiden tarkempi kuvaaminen ja sen kautta asumisneuvonnan toimijoiden yhteistyön tiivistäminen, jotta kaikki joensuulaiset palvelun tarvitsijat saavat palvelua mutta vältetään samalla päällekkäisen työn tekeminen.

Yhteistyön lisääminen järjestöjen ja muiden verkostokumppaneiden kanssa on käynnistetty jo ennen valtuustoaloitteessa esitettyä yhteistyön tiivistämistä. Marraskuussa 2024 toteutui Asumisenfoorumi, jonka järjestivät Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, Viadia, Siun Sote ja kaupungin asuntotoimisto. Paikalle oli kutsuttu alueen asukkaita keskustelemaan asumiseen liittyvistä huolista ja saatujen palautteiden pohjalta on työn alla mm. toimintaohjeet mistä hakea apua naapurin häiriöidessä, mistä ruoka-apua ja muuta aineellista tukea, mistä asumisen tukea ja talousneuvontaa.

Helmikuussa 2025 järjestettiin Energian ja asumisen päiväkahvit Tuupovaarassa. Tilaisuuden järjestäjinä toimivat Karelia AMK, Maaseudun sivistysliitto MSL, Vanhustyön

keskusliitto VTKL ja kaupungin asuntotoimisto. Taustalla tiedon levittäminen energia-asioihin liittyen ja vaikuttaminen energiasta aiheutuviin kuluihin (energiaköyhyyden estäminen).

Hyvinvointialueen ja vuokratotalyhtiöiden välinen yhteistyö pitkälti painottuu asunnottomien asumisen järjestämiseen tukiasunnoissa tai välivuokratuissa asunnoissa, häättöuhan alla olevien lapsiperheiden tilanteiden ratkaisemisiin, välitystiliasiakkuusien mahdollistamisiin ja huoli-ilmoituksiin. Hyvinvointialueen sosiaalipalvelujen kanssa on käynnistetty keskustelut yhteistyön tiivistämisestä asumisneuvontahankkeen tiimoilta.

Segregaation ehkäiseminen

Osana asuntopoliittisen ohjelman toteuttamista on laadittu selvitys Joensuun sosioekonomisesta alueellisesta eriytymisestä, eli segregaatiosta, sekä sen kehittymisestä viime vuosikymmenten aikana. Selvityksessä on tunnistettu joitain sellaisia kaupungin alueita, joissa negatiivinen segregaatiokehitys edellyttää toimia tulevana vuosina. Keskeisiä toimenpiteitä ovat esimerkiksi uuden asuntokannan lisääminen kaavoituksen kautta sekä alueen palveluiden ylläpitäminen tai kehittäminen. Jatkotoimenpiteiden edistämiseksi kaupungin yhdyskuntasuunnitteluun on varattu henkilöstöresurssi tälle vuodelle. Selvitys on luettavissa sähköisessä kokouksessa.

Valmistelijat: hallintopalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

antaa edellä olevan vastauksen Maija Kuivalaisen ym. valtuustoaloitteeseen asunnottomuuden aktiivisesta poistamisesta Joensuussa ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.